

TRIOEN SAMKLANG

præsenterer

OTTO MORTENSEN

1907 – 1986

*Som komponist, pædagog, dirigent, pianist
og musikvidenskabelig forsker.*

|

Sang / Musik – Fortælling og Billeder

Hvilken betydning har Otto Mortensen haft for dansk Musikliv?

En belysning af komponisten Otto Mortensens musikalske liv og virke med fokus på særlige visionsområder.

Sang: Elsebeth Dyekjær Kruse

Piano: Jørgen Kastrup-Larsen

Kontrabas: Mogens Bækgaard

Billeder / Fotografier: Kirsten Klein

INDHOLD:

Forord:

- Min tilgang til projektet.
- Besvarelse af problemstillingen.

v/ Jørgen Kastrup-Larsen, cand. pæd. i musik

Otto Mortensens betydning for dansk musikliv

Otto Mortensen: De tidlige år.

Barndom og ungdom.

Studietid i København.

Studierejse til Berlin, Fritz Jöde.

Musikpædagogik v/ Otto Mortensen.

En diskussion om blokfløjtes berettigelse mellem Svend Erik Tarp og Otto Mortensen.

Nye veje – musik – nutid.

Omkring den folkelige sang.

Komposition af folkelige sange.

Melodilæsning.

Analyse af begrebet dansk folkelig sang v/ Otto Mortensen.

Den folkelige sang og hans valg af tekster.

Thøger Larsen.

Den folkelige sang er mødet mellem lyrikken og folket.

Et indlæg af Erling Brahm omkring den folkelige sang.

Korarrangementer.

Mottoet: "Lad falde, hvad ikke kan stå"!

Udøvende musiker, teaterarbejder, dirigent, musikvidenskabelig forsker.

Instrumentalmusikken.

Det kulturradikale standpunkt.

Valg af sange. – herunder en omtale og baggrund for sangene og digtenes tilblivelse.

Litteraturliste.

FORORD:

Min tilgang til projektet

Med udgangspunkt i bogen Otto Mortensen, en værkfortegnelse udarbejdet af Tore Mortensen, har jeg fået et overblik over omfanget af den litteratur om Otto Mortensen og den musikvidenskabelige forskning, som denne bog stiller til rådighed.

På denne baggrund har jeg fået et mere alsidigt og nuanceret billede af Otto Mortensen som komponist og arrangør, men også som udøvende musiker og dirigent, teaterarbejder og udgiver af et omfattende undervisningsmateriale og som musikvidenskabelig forsker.

På denne baggrund har jeg opstillet følgende problemstilling:

Hvilken betydning har Otto Mortensen haft for dansk musikliv?

En belysning af Otto Mortensens musikalske liv og virke med fokus på særlige visionsområder.

I min belysning af Otto Mortensen har det ikke været min hensigt at gå i dybden på alle felter i hans musikalske liv og virke, fordi det ville blive alt for omfattende, men jeg har valgt at begrænse mit fokus på særlige visionsområder.

I min fremstilling har jeg derfor valgt at lægge vægt på Otto Mortensens tidlige liv.

Her tænker jeg på hans *musikalske opvækst i Aalborg*, fordi den gav Otto Mortensen nogle grundlæggende erfaringer, der var med til at præge hans holdninger livet igennem, der bl.a. førte til, at han blev en tidstypisk komponist, der var optaget af nye strømninger inden for kompositionsmusik og musikpædagogik. Han havde erfaret gennem sin musikalske opvækst i Aalborg, hvor stor betydning amatørmusiklivet og musikundervisningen kan have for tilgangen til musik. Disse ideer indgik i fundamentet for dansk musikliv i resten af århundredet. De havde gjort deres virkning, og forståelsen af, hvad der foregik i disse år, er forudsætningen for en dybere forståelse af sammenhængen i Otto Mortensens biografi og udviklingen i dansk musikliv.

Hans *musikpædagogiske virke* er uovertruffen, en gevinst for dansk musikliv, så derfor en udførlig omtale i både skrift og i billeder.

Den danske folkelige sang har sikret Otto Mortensen en varig plads i den brede befolknings bevidsthed, og derfor har jeg også valgt at fokusere på hans mange sange og kommer med en analyse af begrebet den danske folkelige sang, som Otto Mortensen selv uddyber i Dansk Musiktidsskrift fra 1945.

Nye veje: Den nye musik, der komponeres må være alle lige nær og fordrer et aktivt nærvær af sit publikum, der hermed får mulighed for at synge med på sangene. Otto Mortensen udtrykker selv betydningen af **erfaring** i forbindelse med at komponere folkelige melodier. På den ene side har vi noderne og på den anden side har vi teksterne. Begge dele er lige vigtige og kan ikke adskilles.

Den folkelige sang er mødet mellem lyrikken og folket

Erling Brahm har et vigtigt indlæg omkring den folkelige sang, som på en måde belyser Otto Mortensen som komponist af folkelige sange. Livsanskuelser vinder indpas i den folkelige sang. Tekster og melodier fra Folkevisen virker stærkt ind på digtning og dansk tonekunst og dermed "slår rod" i den danske folkelige sang, som er formidler af mødet mellem lyrikken og folket, et møde, som kommer i stand derved, at ordene bæres frem af melodier.

Otto Mortensen: Hvis vor folkesang skal vokse i klarhed og styrke, må vi opfatte befolkningen som en levende realitet, opfatte befolkningen som medmennesker.

Denne opfattelse skulle gerne trænge igennem til vore digtere, da teksterne jo er den første forudsætning for en videreførelse og fornyelse af vor folkesang.

Så spørger jeg – Hvad er så den folkelige sang? "Den folkelige sang, det er, hvor sangen til dans, til skole og til kirke synges om noget selvfølgeligt; noget som man ikke kan være foruden." –(Kilde: Erling Brahm)

Med rod i dansk bondekultur og hans slægtsfølelse i det "Himmerlanske" bidrager også til en forståelse af Otto Mortensens store fascination af den folkelige sang. Limfjordens naturskildringer har en tone, som Otto Mortensen "synger med på som ingen anden." Det blev sange om årtiderne, landskabet, vejrliget og den jævne befolknings dagligliv som gennemgående temaer. Otto Mortensen havde dybe rødder i

hjemstavns -dialekterne, den jyske lune, det bidske sindelag og den enkle jordbundne tone hos de nordjyske digtere, og det afspejler sig i **hans musikalske univers som en uforanderlig grundtone.**

Trioen Samklang (sang, piano, kontrabas) har valgt en lang række af hans sange til denne aften både til fællessange og til fremførelse som Trio. Ved udvælgelsen har det været vor hensigt at vælge et antal sange, der giver et alsidigt billede af den lange periode, hvor Otto Mortensen var aktiv som sangkomponist, og det var han jo lige til sin død i 1986. I mit forord ønsker jeg at give læseren et indblik i de valgte sange, og jeg har valgt dem i en kronologisk rækkefølge. Det betyder dog ikke, at de bliver fremført i den rækkefølge ved koncerten i Aalborg. Samtidig giver det også et indblik i de forfattere, som Otto Mortensen skrev sin musik til. På siderne 22 -27 i kompendiet er der en mere detaljeret beskrivelse af baggrunden for sangene og digtene.

Valg af sange:

”Høvlen gik” blev komponeret fra **1925.** mens Otto Mortensen gik på Konservatoriet
tekst: Jeppe Aakjær 1904

Du danske sommer jeg elsker dig -**1932** – tekst: Thøger Larsen 1923.

Dagvise – Nu blomstrer marken skær med græs – **1934** – tekst: Poul la Cour 1927.

Min skat – Hun er sød, hun er blød -**1937** – tekst: Chr. Winther 1840.

Danmark – Du gav os de blomster **1939** – tekst: Helge Rode 1921.

Det store hav, som omspænder jorden **1939** - tekst: Helge Rode 1923.

September Himmel er så blå **1949** – tekst: Alex Garff 1949

Folkevandringssang – Den grønne søde vår **1951** – tekst: Johs. V. Jensen 1920.

Til Ungdommen – Kringsatt av fiender **1951** – tekst: Nordahl Grieg 1936.

Liden sol **1963** – tekst: Frank Jæger 1953

Det ganske unge forår **1963** – Harald H. Lund 1924.

De levendes land – Jeg kender et land **1982** – tekst: N. F. S. Grundtvig 1824.

Det kulturradikale standpunkt er også et emne, som jeg har valgt at fokusere på, idet dette emne i høj grad optager og spiller en stor rolle for Otto Mortensen. Det kulturradikale standpunkt får en afgørende plads i hans musikalske liv og virke, og han deltog selv og engagerede sig i samfundsdebatten. Den politiske motivation til at engagere sig kan kanaliseres ud i arbejdet med *brugsmusik*, og det var et arbejdsfelt, der kom til at spille en væsentlig rolle for Otto Mortensen netop i disse år.

Besvarelse af problemstillingen

Til sidst skal jeg blot fremhæve følgende ord om Otto Mortensen: Det tidlige liv, studierejsen til Berlin og kontakt med Fritz Jöde, musikpædagogik, blokfløjten, brugsmusik, nye veje, den folkelige sang og komposition af disse sange, valg af tekster, "lad falde", hvad ikke kan stå, erfaring, hans musikalske univers som en uforanderlig grundtone, det kulturradikale standpunkt.

Alle disse overskrifter er allerede fremhævet i indholdet og i forordet, men de rummer en vital betydning, når man skal belyse Otto Mortensens musikalske liv og virke og besvare problemstillingen. I min fremstilling kan man gå dybere ind i disse "søgeord" /overskrifter, og det er mit håb, at jeg med dette forord og min fremstilling har kunnet give læseren og senere publikum ved koncerten et overblik og en indsigt i Otto Mortensens **musikalske univers** og store betydning for dansk musikliv. Ved koncerten denne mosaikaften vil der blive vist billeder, oversigter, plancher m.m., der tager udgangspunkt i disse "søgeord" / overskrifter, der netop rummer Otto Mortensens **musikalske univers og visionsområder**.

Med venlig hilsen 2014 - Jørgen Kastrup-Larsen, cand. pæd. musik